

EGYÜTT A “SZUPERSZTRÁDÁN”

Dr. Tóth Csaba, toth@mmt.bme.hu
Budapesti Műszaki Egyetem, Műszer- és Méréstechnika Tanszék
Vagyóczky Tibor
Színház- és Filmművészeti Főiskola, Film- és TV-főtanszak

Abstract

The interdisciplinary nature of the multimedia requires a lot of different knowledge and skills. In the multimedia team two kinds of people play the key role: computer experts and people with cinematic vision, especially the directors of photography.

In this article we highlight the importance of the cooperation in multimedia education, and present the current activities between the Technical University of Budapest and the Hungarian Academy of Dramatic and Cinematographic Arts.

1. Az operatőr szemével

1.1. “Ubiquitous Computing”

Manapság a számítástechnikával kapcsolatban egyre gyakrabban emlegetnek egy új kifejezést a “ubiquitous” angol szót, ami mindenütt jelenlevőt, mindenütt előfordulót jelent. Az életnek alig van olyan területe, ahová a számítástechnika ne tört volna be. Egyesek szerint e ritka kivétel közé tartozik a művészet területe, ahol nincs és nem is lehet gyakorlati jelentősége. Ez a felfogás uralkodott mindaddig, amíg egy jelentős művészeti ág, a film terén nem jelentkezett az igény bizonyos képmódosító eljárásokra.

1.2. Digitalizált kép

Az első komoly feladatot egy filmtörténeti jelentőségű remekmű, Walt Disney Hófehérke és a hét törpe című filmjének felújítása adta. El kellett tüntetni a filmen keletkezett sérüléseket, és ismét telítetté tenni a megfakult színeket. Az igény felhívta a figyelmet a filmszalag mechanikai, kémiai időtállóságára. Ez viszont presztizskérdést jelentett a filmnyersanyag-gyártóknak. A KODAK gyorsan reagált a kihívásra. Felhagyva a hagyományos mechanikus filmregenerálási eljárásokkal, a digitális elektronika útját választotta (CINEON, CINESITE), és beiktatta mint lehetőséget a képmódosító eljárások közé.

A kockánként digitalizált kép megteremtette a lehetőségét a mindennemű képi beavatkozásnak, így ma már “mindaz, amit a filmoperatőr alkotói tevékenysége során kigondol, a digitális világ megvalósíthatóvá teszi. Tehát ahelyett, hogy az operatőr szerepe csökkenne a filmkészítésben, alkotó fantáziájának ez a technikai lehetőség nélkülözhetetlen eszközévé válhat” - állítja Dean Cundey (ASC) amerikai filmoperatőr. (Néhány híres filmje: “Back to the Future”, “Jurassic Parc”, “Who Framed Roger Rabbit”, “Casper”, “Apollo 13”)

1.3. Új képi világ

Születésünktől fogva a környező világunkból érkező információk nagy részét optikai úton, a szemünkön keresztül érzékeljük. A filmkép készítése során is mindezt az optikai látás jutott kifejezésre. Kezdetben a szem gyújtópontjának és látószögének megfelelő lencsákat, lencserendszereket használtak. Kisebb képi forradalmat jelentett a nagylátószögű “halszem” objektív megjelenése, vagy a teleobjektív, amely igyekezett a

látványt megfoghatóvá tenni azáltal, hogy mintegy távcsövön át mutatta a képi valóságot, amely mindig hihető volt.

Mára ez megváltozott, és már nem mindig egy az egyben a valóságot látjuk. Egy csodálatos új technika képes arra, hogy láthatóvá váljék mindaz, ami a képzeletünkben megjelenik, mindaz, amit eddigi hagyományos eszközeinkkel nem tudunk valóságként megjeleníteni. A látótér kinyílt, és mostmár inkább arra kell ügyelni, ne csak vizuális ingerekkel bombázzuk a nézőt - amire számos példa született már -, hanem mindez megfelelő tartalommal telítődjék.

1.4. Team-munka

Az ily módon megszülető alkotások már nem nélkülözhetik a széleskörű együttműködést, a csoportmunkát. Ebben a csoportban a technikai, informatikai szakemberek mellett kulcsszerepet játszanak a képi megformálás mesterei, a filmes-tévés szakemberek, köztük is elsősorban a valós vagy elképzelt látvány megalkotói, az operatőrök, akik birtokában vannak a hagyományos képalkotás tudományának és minden egyébnek, ami egy művészi kép megjelenítéséhez szükséges.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a multimédia-anyagok képi tartalma sokszor szegényes, és ún. "hozott anyagokból" van összeállítva, de ezeket megfelelő csoportmunkával a kívánt szintre lehetne emelni.

2. Együttműködés

A multimédia szerteágazó, interdiszciplináris jellege szükségessé teszi, hogy egymástól meglehetősen távol álló szakterületek művelői közösen dolgozzanak bizonyos feladatokon. A multimédia technikai oldalát hajlamosak vagyunk túlértékelni, és kevesebb figyelmet fordítani a tartalomra és a formára, pedig végső soron ez utóbbiak döntik el egy multimédia-alkotás értékét. Meggyőződésünk, hogy sikeres multimédia projektet széleskörű együttműködés, csoportmunka nélkül nem lehet létrehozni. Ebben a csoportban a számítástechnikusok, informatikusok mellett - ahogy az előzőekből is kitűnik - kulcsszerepet játszanak a filmes, tévés szakemberek. E felismerés nyomán a Budapesti Műszaki Egyetem Műszer- és Méréstechnika Tanszéke és a Színház- és Filmművészeti Főiskola Film- és TV-főtanszaka 1995 szeptemberében együttműködési megállapodást kötött a multimédia-oktatás előmozdítása érdekében.

Az együttműködésünk főbb céljait az alábbiakban határoztuk meg:

- Oktatói kapcsolatok
Az egyes intézmények által művelt, a multimédiához kapcsolódó ismeretanyagok kicserélése az érintett oktatók között, ezen belül:
 - kölcsönös segítségadás multimédia tárgytematikák kidolgozásához,
 - eseti konzultációs segítségnyújtás az egyes intézmények kompetenciájába eső területeken,
 - lehetőséget adni az intézmények oktatóinak a másik intézmény megismerésére, eszközeinek ésszerű korláton belüli használatára,
 - igény esetén közreműködés egyes tárgyak oktatásában.
- Hallgatói kapcsolatok
A hallgatói kapcsolatok javítása:
 - lehetőséget adni az intézmények érdeklődő hallgatóinak a másik intézmény megismerésére, eszközeinek ésszerű korláton belüli használatára,
 - elősegíteni a két intézmény érdeklődő hallgatóinak közvetlen munkakapcsolatát.

3. Eredményeink

Az eddig eltelt időszaknak már vannak kézzelfogható eredményei, amelyek bizonyítják az elgondolásunk helyességét.

3.1. Áthallgatás

Az együttműködési megállapodásunk megfelelő keretet biztosít arra, hogy a két intézmény hallgatói rendszeresen átjárjanak a másik intézménybe, és részt vegyenek a számukra érdekes és hasznos órákon, gyakorlatokon.

3.2. Szakmai továbbképzés

1996 januárjában "Digitalizált kép" címmel négynapos nemzetközi szakmai szemináriumot szerveztünk az érdeklődő hallgatóknak, oktatóknak, film- és TV operatőröknek, rendezőknek. A szakma hazai képviselői mellett Kanadából, Londonból, Párizsból és Bécsből érkezett szakemberek adtak elő. A sikeren felbuzdulva elhatároztuk, hogy minden év januárjában újból megrendezzük a technika fejlődését és a szakma helyzetét bemutató szemináriumot.

3.3. Multimédia tantárgy a Főiskolán

Terveink szerint 1996 szeptemberétől a Színház- és Filmművészeti Főiskola Film- és TV Főtanszakán bevezetjük a multimédia ismeretek oktatását. A Multimédia tárgyat az Egyetem és a Főiskola oktatói közösen tanítanák.

A tantárgy nem feltételezi a számítástechnikai, számítógép-hálózati és multimédia elői ismereteket, de fokozatosan épít a Főiskola Rendezői és Operatőri Szakán előadott szakmai ismeretekre (operatőri ismeretek, scenika, fotózás, hangtechnika, videotechnika, szerkesztés, vágás).

A tantárgy célja az, hogy a filmszakmával, a képkalkotással foglalkozó hallgatók a hagyományos oktatással párhuzamosan multimédia képzést kapjanak a későbbi filmes munkafolyamatokhoz, a szerkesztéstől kezdve a filmtrükkökön keresztül a komplett vágásig. Ezek a folyamatok már Magyarországon is részben számítógép alapú digitális rendszereken történnek, de a hallgatók a Főiskolán ezekről eddig nem tanulhattak. A hallgatók a számítógépes alapismeretektől eljutnak oda, hogy mindazt a képi világot, amelyet megalkotnak, és rögzítenek, át tudják tenni digitális formába, és képesek lesznek az utómunkálatokat számítógép alapú eszközökkel elvégezni.

Célunk továbbá átfogó képet adni a digitális technika és a multimédia filmes-, TV-s szakmát érintő területeiről, az új digitális eszközökről és módszerekről, az újonnan megjelent médiumokról (CD-k, számítógép-hálózatok, interaktív televíziózás, stb.), és azok sajátosságairól.

A hallgatók képesek lesznek az adott területen eligazodni, a későbbi szakmai munkáik során felmerült feladatok megoldásába számítástechnikus, informatikus szakembereket bevonni, és azokkal közös nyelvet beszélve a feladatot közösen megoldani.

Az előadások és gyakorlatok helyszínei: a Műszaki Egyetem, a Főiskola és néhány TV stúdió. Szeretnénk megnyerni a Magyar Televízió, néhány nagyobb magánstúdió és néhány világcég hazai képviselőinek támogatását, hogy mutassák be a korszerű digitális, multimédia eszközeit működés közben, és tegyék lehetővé a legérdeklődőbb hallgatók számára az eszközök oktatási célú használatát.